BRILJANTE MEISTERSINGER IN FRANKFURT

Door Peter Franken (recensie voor Place de l'Opera)

Op 6 november ging bij Oper Frankfurt Johannes Eraths nieuwe productie van *Die Meistersinger von Nürnberg* van de Richard Wagner in première. Ik bezocht op 3 december de vijfde voorstelling in de reeks: een absolute voltreffer. Na twaalf live producties van dit werk te hebben bezocht heb ik wel enig vergelijkingsmateriaal en deze eindigt beslist in mijn top vijf, met die van Kupfer (DNO), Schenk (The Met), Holten (Royal Opera) en Kosky (Bayreuth).

Elke *Meistersinger* is een extreem lange zit, maar soms vliegt de tijd voorbij en zo ook deze keer. Erath is niet in de valkuil van een 'conceptualiserende actualisering' getrapt, maar brengt het werk zoals het bedoeld is: een zangwedstrijd in een historiserende context met een meisje als Preistier. Ook hij ontkomt weliswaar niet geheel aan het stigma waarmee het werk nog steeds te kampen heeft, maar lost dat elegant op door aan sommige scènes een iets andere draai te geven. De *Meistersinger* nemen zichzelf overdreven serieus en door dit lichtvoetig te benaderen wordt dat hele gedoe beter verteerbaar. Vooral de goedgekozen kostuums van Herbert Muraurer dragen hier enorm aan bij.

In het groene pak Nicholas Brownlee (Hans Sachs; met de Lehrbuben en de Meister, vooraan zittend. Foto: © Monika Ritterhaus

Eva als meisje van 16

Voor mij draait het werk om Eva, niet omdat een opera voor mij eigenlijk altijd om de 'female lead' handelt, maar omdat ze in een onmogelijk parket geraakt door toedoen van een zichzelf overschattende vader. Pogner zou beter moeten weten dan zijn dochter als prijs in te zetten. Het kind is opgegroeid zonder moeder, maar was al die jaren in goede handen bij haar Amme Magdalena en haar overbuurman Hans Sachs. Deze jonge weduwnaar is met de jaren in haar beleving veranderd van een begrijpende substituut vader die altijd voor haar klaar stond en voor haar partij trok, in een potentiële echtgenoot. Het is een slow burning love affair en als Ritter von Stolzing niet plotseling was opgedoken op zijn witte paard, dan was het wat Efchen betreft ongetwijfeld op een huwelijk uitgedraaid. Sachs refereert aan König Markes Glück, maar zonder een Tristan in de buurt had dat heel anders kunnen uitpakken.

Erath toont Eva als meisje van 16 dat gewoon al jaren verliefd is op haar voorbestemde man en hij heeft eigenlijk nog maar een klein zetje nodig. Ze kruipt nog steeds (of alweer?) bij hem op schoot als ze om een man in haar leven verlegen zit. Dat ze misschien wel 24 jaar in leeftijd verschillen maakt haar niet uit: een man van 40 is niet oud tenzij het je eigen vader is natuurlijk. Omgekeerd is in deze productie Magdalena hoteldebotel van de veel jongere David. De ochtend na de Prügel scène komen ze samen bij Sachs naar binnen en het laat zich raden wat ze al die tijd daarvoor hebben uitgespookt. Lene is hier een hele leuke meid en door haar in de tweede akte op te voeren als Marlene Dietrich in rokkostuum zonder broek met zwarte kousen wordt dat beeld aardig bevestigd. Overigens loopt iedereen er in deze akte bij als in Cabaret Berlin '30.

In de eerste akte zien we de Meistersinger in opvallende geruite pakken. Zowel in zijn voorkomen als in deze kledij, deed Nicholas Brownlee's Hans Sachs me sterk denken aan Siegfried Farnon in de remake van de serie *All creatures great and small*. Brownlee oogt exact zoals Eva hem ziet en dat

komt goed uit. Daarentegen is AJ Glueckert als Stolzing niet erg overtuigend als de flitsende Ritter die Eva emotioneel omver wist te blazen. Eva loopt rond in witte bruidsjurk en ook Stolzing is in het wit gestoken, we weten zo direct al waar het naar toegaat tussen die twee.

V.l.n.r. AJ Glueckert (Walther von Stolzing), Nicholas Brownlee (Hans Sachs) en Magdalena Hinterdobler (Eva). Foto:© Monika Ritterhaus

Tijdens het voorzingen zitten de Meistersinger op heel hoge verrijdbare stoelen; hoe belangrijker de persoon des te hoger de stoel. Pogner heeft de hoogste, daarna komen Sachs en Beckmesser. Ook Beckmesser mag er zijn, geen saaie bureauklerk, maar een vlotte oudere vrijgezel die nu eindelijk de kans ziet een jonge vrouw te trouwen die op zijn minst sociaal zijn gelijke is.

AJ Glueckert (Walther von Stolzing; links in het op de hoge stoelen) en de Lehrbuben (daaronder) Foto: Monika Ritterhaus

De Prügelei komt voor rekening van een stel in rok geklede figuranten. De scène is met erotiek beladen, gesymboliseerd door twee enorme vrouwenbenen die boven het toneel worden neergelaten, weer Dietrich natuurlijk, von Kopf biss Fuß. Opvallend genoeg is Eva het enige slachtoffer. Ze wordt zo hardhandig van haar nieuwe schoenen ontdaan dat het bijna lijkt te ontaarden in een groepsverkrachting. Omdat niemand ingrijpt, ook Sachs niet, wordt echter duidelijk dat dit zich slechts in de hoofden van die opgefokte jongens afspeelt.

Bij aanvang van de laatste scène blijft het doek gesloten, overigens een dundoek dat helemaal vol is gekrabbeld met formules en symbolen waarvan de betekening me is ontgaan. Het orkest speelt, het koor zingt over Becker, Schneider, Hungersnot, maar waar de regie normaal gesproken flink uitpakt houdt Erath nog even zijn kruit droog. In plaats van dat voor het verhaal overbodige historiserend folkloristisch intermezzo, geeft hij ruim baan aan de opkomst van de Meistersinger en behalve de ‘echte’ krijgen we het koor te zien uitgedost als beroemde figuren uit de muziekwereld. Te veel om op te noemen of allemaal te herkennen maar de Beatles, Janis Joplin, Elvis, Lady Gaga, Jennifer Lopez, Madonna en Pavarotti waren er in elk geval bij.

Michael Nagy (Sixtus Beckmesser) en het ensemble, als de beroemde figuren uit de muziekwereld.Foto: Monika Ritterhaus

Zo heeft Erath het oude Neurenberg omzeild en tevens de voorstelling van een stigma verlost. Aan het einde flikt hij dat nog eens door Sachs zijn slotmonoloog prima vista van een papiertje te laten voordragen dat hem door zijn collega’s is aangereikt. Tussendoor grinnikt hij een beetje om een bepaalde passage, we moeten het vooral niet al te serieus nemen. Dat heb ik zelf overigens nooit gedaan. Stel dat iemand in de vierde eeuw had gezongen dat mocht het Romeinse Rijk ooit ten onder gaan toch in elk geval de Romeinse cultuur zou voortbestaan, dan is daar toch niets op aan te merken? Zo ook hier, ophouden met zeuren.

Inmiddels loopt Eva in paniek rond, haar nieuwbakken echtgenoot is er vandoor omdat hij geen Meistersinger wil worden. Maar als Sachs klaar is met zijn (en Eraths) verplichte slotscène duikt hij weer op. In grote lichtgevende letters verschijnt de tekst Germania hoog boven het toneel maar even later vallen de eerste drie uit. Ach, met ‘mania’ wordt iedereen op zijn wenken bedient.

Ook muzikaal viel er veel te genieten. De Amerikaan Brownlee zingt accentloos goed verstaanbaar Duits en staat volledig boven zijn partij. Tot de laatste noot toonde hij een volledige beheersing, een geweldige stem, soms wat snijdend, maar daar maak je wel indruk mee op je omgeving natuurlijk. In de Wahnmonolog klonk Brownlee zeer ingetogen, emotioneel en in zijn scènes met Efchen was duidelijk te merken hoezeer ze inmiddels onder zijn huid was gekropen. Eva kwam voor rekening van de zeer charmante Magdalena Hinterdobler, overgekomen van het Leipziger ensemble waar ik haar ooit zag als vrijpostige Dorella in Wagners Frühstück *Das Liebesverbot*. Hinterdoblers vaste heldere stem is geknipt voor deze partij en met haar frisse jeugdige voorkomen is ze ook een mooie typecast.

Magdalena Hinterdobler als Eva
(Oper Frankfurt 2022 ©Monika Rittershaus)

Bariton Michael Nagy ontpopte zich als een van de beste en mooiste Beckmessers die ik tot op heden heb gehoord. Ook acterend zat hij perfect in zijn rol, een uitstekend optreden. AJ Glueckert bleef een beetje achter bij wat ik van hem gewend ben na eerdere bezoeken aan Frankfurt. Maar in zijn Preislied haalde hij zijn normale niveau. Erath geeft hem acterend weinig ruimte alsof hij het maar zo zo vindt, de komst van die party crasher. Het ging net zo goed tussen Sachs en Eva. En de wedstrijd was een geschikt vehikel geweest om die twee voor het oog van de wereld te koppelen. Wellicht was dat ook wel Pogners opzet, wie zal het zeggen.

De bas Andreas Bauer Kanabas gaf een redelijke vertolking van Eva's vader en Annika Schlicht was in deze voorstelling een innemend leuke Magdalene die in de kerkscène Eva naar het tweede plan wist te zingen en acteren. Michael Porter deed als David goede zaken in zijn carrière en in de liefde, uitstekend gezongen ook nog. Tobias Schabel was een weinig opvallende Fritz Kothner, ongebruikelijk gelet op zijn rol in het geheel. De vele kleinere rollen waren naar behoren bezet.

Tilman Michael was verantwoordelijk voor de instudering van het koor, om door een ringetje te halen. En Sebastian Weigle had de muzikale leiding. Met tal van Bayreuth dirigaten op zijn conto mocht van hem wel iets worden verwacht en hij deed zijn reputatie volledig eer aan. Weigle liet het orkest een fenomenaal mooie *Meistersinger* ten gehore brengen. Hulde aan deze dirigent en het Frankfurter Opern- und Museumsorchester.